

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО МЕДИЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

Пугач Є. О.

лікар-методист

*Державний заклад «Науково-практичний медичний
реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»*

м. Київ, Україна

Україна на сьогоднішній день перебуває у стані війни та потребує консолідації усіх ресурсів для підтримки морального духу, обороноздатності та соціальної стабільності.

Внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України значна частина цивільного населення зазнала суттєвої шкоди фізичному і психічному здоров'ю і наразі продовжує відчувати на собі стрес, пов'язаний із втратою домівки, майна, матеріальними труднощами, що викликає розвиток постстресових розладів, загострення хронічних захворювань серцево-судинної та нервової систем, опорно-рухового апарату. Тільки спеціалізованої медико-психологічної допомоги потребують близько 1млн. внутрішньо переміщених осіб (10-20%).

Перед державою та Міністерством охорони здоров'я на часі стоїть завдання забезпечити кваліфікованою, якісною та ефективною медичною та психосоціальною реабілітацією тих, хто постраждав внаслідок воєнного конфлікту. Сфера реабілітації відіграє важливу роль у відновленні здоров'я, працездатності та якості життя людей, які постраждали від травм, хвороб або мають фізичні обмеження [1, 3]. Всесвітня організація охорони здоров'я неодноразово наголошує, що через зростання поширеності хронічних неінфекційних захворювань та кількості осіб із наслідками травм спостерігатиметься збільшення попиту на реабілітаційні послуги [2].

В умовах обмежених кадрових ресурсів вкрай важливим є системний, інтегративний підхід до сфери реабілітації, пов'язаний з ефективним використанням потенціалу фахівців. Організація клінічної реабілітації повинна ґрунтуватися на дотриманні технологічності на всіх етапах медичної допомоги, мультидисциплінарному («командному») принципі організації реабілітаційної, медико-психологічної допомоги, наявності сертифікованих спеціалістів, здатних реалізовувати комплекс реабілітаційних технологій, інформаційному супроводі реабілітаційного процесу [4].

Надання Державним закладом «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України» (далі – Заклад) спеціалізованої медичної, клінічної реабілітаційної й абілітаційної, медико-психологічної та стоматологічної допомоги особам, постраждалим внаслідок війни, який також має 33-річний досвід роботи з постраждалими внаслідок аварії на ЧАЕС, відповідає викликам сьогодення. Запроваджений у закладі мультидисциплінарний підхід, який передбачає тісну взаємодію між клінічними спеціалістами та фахівцями з реабілітації, дозволяє проводити реабілітацію як після спеціалізованого лікування, так і під час надання спеціалізованого лікування (кардіологічного, неврологічного, психіатричного, ендокринологічного, стоматологічного). Своєрідний ланцюг, який складається із діагностичних та лікувально-реабілітаційних заходів, формує систему динамічного спостереження за хворим.

Контингент, який звертається до Закладу по медичну допомогу, складається із осіб, що постраждали внаслідок війни і зазнали суттєвої шкоди фізичному і психічному здоров'ю. Це: ветерани, учасники бойових дій, професійні рятувальники, біженці та переселенці, інваліди, жертви насильницьких дій, різні категорії постраждалих від надзвичайних ситуацій. Значна частина пацієнтів страждає на хронічні захворювання серцево-судинної, нервової системи, опорно-рухового апарату та має постстресові розлади, стоматологічні захворювання. Також бойові дії на території України руйнівним чином впливають і на психічне здоров'я дітей, викликаючи тривожність, втому, психічне перевантаження, агресію, інші психологічні та емоційні проблеми.

Певні категорії населення в структурі відвідувань до лікарів ДЗ «НПМ РДЦ МОЗ України» у 2024 року склали: внутрішньо переміщені особи (дорослі) – 9732 (17,9%), внутрішньо переміщені особи (діти) – 5339 (9,8%), особи з інвалідністю – 4076 (7,5%), учасники ЛНА на ЧАЕС – 1462 (2,7%), учасники ЛНА на ЧАЕС (жители району) – 120 (0,2 %), жители району – 3548 (6,5%), діти – 7490 (13,8 %), діти (жители району) – 1153 (2,1%), ЗСУ – 291 (0,5%), ветерани війни – 356 (0,7%), професійні рятувальники – 45 (0,1%), біженці з територій активних бойових дій (не мають статус ВПО) – 5960 (10,9%), пенсіонери – 10135 (18,6%).

Запроваджена в Державному закладі «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України» модель клінічної реабілітації включає оцінку соматичного стану та психологічного благополуччя особистості.

На етапі об'єктивізації долучаються профільні спеціалісти з кардіології, неврології, ендокринології, психіатрії, стоматології, спеціалісти з функціональної, ультразвукової та лабораторної діагностики тощо. Здійснюється психологічна діагностика та психокорекція клінічними психологами. В комплексному лікуванні пацієнтів з коморбідними станами

залучаються фахівці з реабілітації (лікарі ФРМ, фізичні терапевти, асистенти фізичного терапевта/ерготерапевта, терапевти мови і мовлення), по завершенню проводиться оцінка ефективності реабілітаційних заходів.

Заклад приймає участь у міжнародних науково-практичних заходах, що дозволяє обмінюватися досвідом і знаннями у сфері медичної та соціально-психологічної реабілітації, забезпечує платформу для налагодження нових контактів та впровадження інноваційних ідей у діагностичний, лікувальний та реабілітаційний процеси. Співробітництво охоплює освітню та наукову діяльність, спільні дослідження та публікації, сприяє формуванню єдиного європейського реабілітаційного простору.

Державний заклад «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України» здійснює міжнародну співпрацю з провідними професорами Європи: Zbigniew Śliwiński, Tomasz Kostka, Aleksander Sieroń, Joanna Kostka, Małgorzata Kilon, Jolanta Jaworek, Elzbieta Miller, Klaudia Marek, Stanisław Głuszek, Santos Sastre Fernandez.

Інтегративний підхід до медичної та соціально-психологічної реабілітації осіб, постраждалих внаслідок війни, здатний забезпечити не тільки своєчасну допомогу, але й сприяє професійній адаптації та інтеграції у суспільне та економічне життя, що зміцнює державу в її зусиллях щодо відновлення та подолання наслідків війни.

Література:

1. Боряк О.В. Центри реабілітації в Україні: реалії та перспективи. *Inclusion and Diversity*. 2024. № 3. С. 10-14.
2. Брич В. В. Зміцнення реабілітації як стратегії охорони здоров'я: погляд Всесвітньої організації охорони здоров'я. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2021. № 4 (90). С. 31-37.
3. Мисула І.Р., Бакалюк Т.Г., Голяченко А.О., Сидлярук Н.І., Мисула Ю.І., Мисула М.С., Завіднюк Ю.В. Система реабілітації в Україні та шляхи її вдосконалення. *Здобутки клінічної і експериментальної медицини*. 2019. № 3. С. 177-182.
4. Панченко О.А., Кабанцева А.В. Клінічна реабілітація в умовах інформаційно-психологічної війни. *Перспективи розвитку медичної та фізичної реабілітації на різних рівнях надання медичної допомоги: матеріали щорічної науково-практичної конференції з міжнародною участю* (Тернопіль, 23-24 вересня 2021 року). Тернопіль: ТНМУ, 2021. С. 63-65.